

Усе це приводить до масштабних інституціональних перетворень у банківському секторі, в результаті чого інституційна структура сучасних національних банківських систем стає багатопланою. Так, у США, Великобританії, Франції значну роль відіграють кооперативні банки і банки взаємних заощаджень, в інших країнах (Німеччина) — банки з державним капіталом і регіональні банки, контрольовані місцевими органами влади. При цьому структура банківського сектору постійно змінюється. Так, у Великобританії житлово-будівельні кооперативи з 1997 р. почали міняти свій статус і акціонуватися. У Франції кооперативні банки і банки взаємних заощаджень беруть під свій контроль комерційні банки, в результаті чого формуються змішані банківські групи. Очевидно, диверсифікація діяльності банківських установ збережеться і в майбутньому, оскільки залишаться такі її передумови, як різноманітність запитів клієнтів, невідповідність деяких послуг для банків.

З огляду на вищенаведені аргументи вважаємо, що на сучасному етапі розвитку економіки України пріоритети державної політики в інвестиційній сфері слід змінити і перенести акценти із залучення зовнішніх ресурсів на акумулювання внутрішніх джерел. Для цього необхідно, насамперед, створити систему державних гарантій для банківських вкладів населення, а також коштів приватного та малого бізнесу. Крім того, важливо сформувати в суспільстві стимули для активізації процесу акумуляції внутрішніх ресурсів у банках, які за вітчизняних реалій залишаються найбільш керованими та контрольованими з боку держави (в особі НБУ) фінансовими установами. Це завдання має вирішуватися на двох рівнях — макрорівні (державний рівень) та мікрорівні (рівень фінансових інституцій).

УДК 658.152:330.341.1

Н. М. Притуляк,

канд. екон. наук, доцент кафедри фінансів підприємств,
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

ПРОБЛЕМИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

У сучасному світі доведено, що вирішальною основою прогресивних зрушень у будь-якій країні виступає інтелектуальний потенціал нації та могутня каталізуюча сила інноваційних процесів. Держава, в якій недооцінюються найважливіші складові НТП, застосування новітніх технологій, здійснення активної ін-

новаційної політики, втрачає своє майбутнє. Вона потрапляє на окраїну науково-технічного та суспільного розвитку, в економічну залежність від технологічного розвинутих країн.

Незважаючи на задекларований перехід національної економіки на інноваційну модель розвитку й прийняття з цього приводу низки законів і постанов, інноваційна активність вітчизняних підприємств не зростає, а національний дослідницький потенціал використовується не повною мірою.

Дані Держкомстату свідчать про тенденцію до скорочення чисельності науковців в Україні більше, ніж утричі — з 313 тис. вчених у 1990 р. до 94,1 тисячі у 2008 р. Це призвело до зниження і так вкрай невисокої патентної активності в Україні, унаслідок чого у 2009 р. до національного патентного відомства надійшло 4815 заявок на винаходи¹, що на 15,5 % менше, ніж у 2008 р.

Відсутність мотивації до інноваційної активності та сприятливого інвестиційного клімату призвела до значного скорочення кількості підприємств, які впроваджували інновації. Так, в Україні у 2007 р. інноваційною діяльністю у промисловості займалося 1472 підприємства (або лише 14,2 % від їх загальної кількості), а в 2009 р. їх частка вже впала до 5,4 % [2, с. 53; 3].

Динаміка основних показників технологічних інновацій у цілому по промисловості свідчить, що поряд із зменшенням питомої ваги підприємств, які впроваджували інновації, рівень освоєних технологічних процесів за останні роки відстає від 1995 р. більше, ніж удвічі. Серед суб'єктів господарювання, що займалися інноваційною діяльністю, домінують підприємства галузей нижчих технологічних укладів, які переважають у структурі ВВП. Натомість, згідно з існуючими даними, у структурі інновацій розвинених країн світу близько 60 % становлять такі, що мають визначальне значення у високотехнологічних сферах економіки (радикальні інновації), і лише 10—12 % — це покращуючі інновації у традиційних галузях. За рахунок високотехнологічних виробництв (мікроелектроніки, нанотехнологій, телекомунікацій, біотехнологій та ін.) у них формується 70—85 % ВВП, тоді як в Україні — менше 6 % [4].

Усе це свідчить про негативні тенденції щодо подальшого відставання економіки України в технологічному розвитку від розвинутих країн світу.

Однією із суттєвих факторів такої ситуації є нестача коштів.

Незважаючи на дію ЗУ «Про інноваційну діяльність», де чітко визначені напрями державної підтримки інноваційної діяльності,

¹ Для порівняння: кількість зареєстрованих у 2009 р. заявок на винаходи в патентних відомствах США складає 457 966, в Японії 348 596, у Китаї 314573, у Росії 25 598 [1, с. 15].

реальні обсяги фінансування є вкрай мізерними. Починаючи з 1991 р. в Україні жодного бюджетного року не була виконана визначена ст. 34 ЗУ «Про наукову та науково-технічну діяльність» норма щодо забезпечення державою бюджетного фінансування наукової та науково-технічної діяльності обсягом не менше 1,7 % ВВП. Фактична щорічна цифра видатків на НДДКР становить 0,3—0,5 % ВВП [5, с. 214].

У структурі фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств основним джерелом залишаються, як і в попередні роки, власні кошти суб'єктів господарювання, частка яких впродовж 2000—2009 рр. знаходилась у діапазоні 65—80 % від загального обсягу фінансування. На кошти з державного бюджету, за рахунок яких профінансовано впровадження технологічних інновацій, припадає лише 0,4—1,6 %.

Законодавством України, на відміну від більшості країн світу, не передбачено стимулювання залучення у науково-технічну та інноваційну сфери позабюджетних коштів, не стимулюються витрати промислових підприємств на проведення наукових розробок і досліджень. Комерційні банки, як і інші інвестори, не зацікавлені вкладати кошти у розвиток інноваційного потенціалу підприємств. Недостатнім є фінансове стимулювання процесу оновлення суб'єктами господарювання основних засобів, зношеність яких щорічно зростає і в 2010 р. вже перевищила 60 % [6].

Сказане вище дає всі підстави багатьом експертам-науковцям справедливо вважати, що в інноваційній сфері країни склалася кризова ситуація, подолання якої, у першу чергу, потребує комплексу заходів по запровадженню ефективних форм фінансової підтримки інноваційного бізнесу, формуванню системи податкового стимулювання інновацій, реформуванню принципів фінансування інноваційної діяльності.

У цьому контексті поділяємо думку Л. І. Федулової, яка у площині вдосконалення механізму фінансового забезпечення інноваційного розвитку пропонує: формування конкурентних умов розподілу коштів на наукові програми і проекти в межах програмно-цільового фінансування науки; сприяння диверсифікації джерел фінансування наукових і науково-технічних робіт за рахунок активної підтримки цільових державних фондів; налагодження державно-приватного партнерства щодо фінансування сфери науки та інновацій для прискорення передачі у господарський обіг науково-технічних результатів; формування галузевих, регіональних фондів, фондів венчурного фінансування, які здатні фінансувати пріоритетні інноваційні проекти; стимулювання лізингу, кредитування та

страхування наукомістких проектів; удосконалення системи економічного стимулювання інноваційної діяльності на основі зниження оподаткування підприємств, що активно її здійснюють; розширення дії податкових і митних пільг щодо стимулювання і підтримки наукової та інноваційної діяльності тощо [7, с. 10].

Реалізації цих та інших заходів дозволить створити сприятливий інвестиційний клімат для капіталовкладень в інноваційну сферу і забезпечити активне просування української науки і промисловості як на загальнонаціональному, так і на міжнародному рівні.

Список літератури

1. Шенкаренко М. Вплив глобальної економічної кризи на патентну активність // Інтелектуальна власність. — 2010. — № 8. — С. 15—19.
2. Ротар А. В. Статистико-економічна оцінка стану інноваційної діяльності промисловості // Статистика України. — 2009. — № 3. — С. 52—57.
3. <http://www.in.gov.ua/> — Матеріали Державного Агентства України з інвестицій та інновацій до парламентських слухань «Стратегія інноваційного розвитку України на 2010—2020 роки в умовах глобалізаційних викликів».
4. Федулова Л. І. Інноваційний розвиток економіки: модель, система управління, державна політика / Федулова Л. І. — К.: Основа, 2005. — 552 с.
5. Матросова Л. М., Лященко О. В. Проблеми інноваційного розвитку в контексті зростання конкурентоспроможності економіки України // Бюлетень Міжнародного Нобелівського економічного форуму. — 2010. — № 1 (3). — Том 1. — С. 211—218.
6. Державний комітет статистики України // <http://ukrstat.gov.ua>
7. Федулова Л. І., Шовкун І. А. Підходи до формування дієвої інноваційної стратегії України // Наука та інновації. — 2009. — № 3. — Т. 5. — С. 5—15.

УДК 336.763

Н. В. Рабцун,

аспірантка кафедри фінансових ринків,
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

ВИДИ ДЕРЖАВНИХ ЦІННИХ ПАПЕРІВ НА СУЧАСНОМУ РИНКУ КАПІТАЛІВ

Ринок державних цінних паперів є важливою складовою сучасного фінансового ринку. Світова практика свідчить, що державні цінні папери виступають основним інструментом державних запозичень, дозволяючи акумулювати значні фінансові